

ΚΕΡΔΟΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ (1993-1998)

Αθανάσιου Γ. Νούλα
Επίκουρου Καθηγητή

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1980 το ελληνικό τραπεζικό σύστημα εισήλθε σε μια νέα πορεία, μια πορεία που άρχισε ουσιαστικά με την Έκθεση της Επιτροπής Καρατζά (1987) η οποία έθεσε τα θεμέλια των αλλαγών. Οι αλλαγές στο χρηματοπιστωτικό σύστημα συνεχίζονται μέχρι σήμερα και θα συνεχισθούν για αρκετό καιρό ακόμη. Ο ανταγωνισμός στον τραπεζικό τομέα μέχρι εκείνη την περίοδο ήταν σχεδόν μια έννοια άγνωστη καθώς η Τράπεζα της Ελλάδος καθόριζε τις

τιμές (επιτόκια) των προϊόντων, τις μορφές χορηγήσεων και ακόμη τους τομείς διοχέτευσης των υπαρχόντων κεφαλαίων. Ο τραπεζικός τομέας ήταν απλώς ένα μέσο δια του οποίου η Τράπεζα της Ελλάδος ασκούσε την εκάστοτε νομισματική πολιτική. Προφανώς, μέσα σε αυτό το ήσυχο περιβάλλον η δουλειά της διοίκησης των τραπεζών ήταν χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα⁽¹⁾.

Κάτω από τις πιέσεις των διεθνών συγκυριών και αρχής γινομένης με την Έκθεση της Επιτροπής

Καρατζά, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα άρχισε να μεταβάλλεται και να γίνεται περισσότερο ανταγωνιστικό. Οι κύριες αλλαγές που άρχισαν να πραγματοποιούνται μετά το 1992 περιλαμβάνουν: την απελευθέρωση των επιτοκίων, την κατάργηση των διαφορών πιστωτικών κανόνων, την απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων και την ελεύθερη είσοδο των τραπεζικών ιδρυμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η **απελευθέρωση των επιτοκίων** είχε σαν αποτέλεσμα τα επιτόκια να προσδιορίζονται πλέον από τις δυνάμεις της αγοράς και όχι αποκλειστικά από την Κεντρική Τράπεζα. Οι τράπεζες είναι ελεύθερες (1993) να προσδιορίσουν την πολιτική επιτοκίων επί των χορηγήσεων και των καταθέσεων.

Η **κατάργηση των διαφορών πιστωτικών κανόνων** που ανάγκαζε τις τράπεζες να χρησιμοποιούν ένα ποσοστό των καταθέσεων τους για τη χρηματοδότηση ορισμένων βιοτεχνικών επιχειρήσεων ή δημοσίων ορ-

ΟΙ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

γανισμών. Καταργήθηκε (1993) η υποχρέωση των τραπεζών να επενδύουν ένα ορισμένο ποσοστό σε ομόλογα του δημοσίου. Οι τράπεζες είναι συνεπώς σήμερα ελεύθερες να ακολουθήσουν την επενδυτική πολιτική που αυτές νομίζουν ότι εξυπηρετεί τα συμ-

⁽¹⁾ Στις ΗΠΑ όταν άρχισε η απελευθέρωση του εκεί τραπεζικού συστήματος στις αρχές της δεκαετίας του 1980 κυκλοφορούσε το εξής ανέκδοτο αναφορικά με τον τρόπο ή το σύστημα διοίκησης των πιστωτικών ιδρυμάτων πριν την απελευθέρωση. Το σύστημα λοιπόν ήταν 3-6-3. Αυτό σημαίνει ότι οι τράπεζες δέχονταν καταθέσεις με επιτόκιο 3 τοις εκατό (3%), χορηγούσαν δάνεια με 6 τοις εκατό (6%), και στις 3:00 μ.μ. η διοίκηση πήγαινε για γκολφ.

φέροντά τους.

Είναι φανερό ότι η απελευθέρωση των επιτοκίων και η κατάργηση των διοικητικών κανόνων που αφορούσαν την πιστωτική πολιτική, επιτρέπει πλέον στις τράπεζες να ανταγωνισθούν τόσο επί επιπέδου τιμών όσο και επί επιπέδου ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών.

Απελευθερώθηκε η κίνηση κεφαλαίων (1993) η οποία επιτρέπει στα πιστωτικά ιδρύματα να επενδύουν ελεύθερα σε διεθνή χρηματοπιστωτικά προϊόντα και να επιτυγχάνουν καλύτερες αποδόσεις. Η απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων έχει επίσης οδηγήσει σε αύξηση των δανείων σε ξένα νομίσματα και σε αύξηση των πράξεων που έχουν σαν σκοπό την κάλυψη του συναλλαγματικού κινδύνου. Εδώ όμως θα πρέπει να τονισθεί ότι τα έσοδα των τραπεζών θα μειωθούν από όλες τις πράξεις που προέρχονται από τη διαχείριση του συναλλάγματος από τη στιγμή που το ευρώ θα γίνει το κοινό νόμισμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πέρα από την άρση των παραπάνω περιορισμών που οδηγούν σε ένα περισσότερο ανταγωνιστικό σύστημα, θα πρέπει να γνωρίζουμε ότι επιτρέπεται πλέον η ελεύθερη είσοδος των τραπεζικών ιδρυμάτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ακόμη οι εμπορικές τράπεζες αντιμετωπίζουν ανταγωνισμό από άλλα μη πιστωτικά ιδρύματα όπως ασφαλιστικές εταιρείες, και συνεταιριστικές τράπεζες. Επιπλέον η ανάπτυξη της ελληνικής κεφαλαιαγοράς τα τελευταία χρόνια σημαίνει ότι οι τράπεζες χάνουν ένα μέρος των πελατών τους που προτιμούν να χρηματοδοτήσουν τα επενδυτικά τους έργα μέσω της κεφαλαιαγοράς και όχι μέσω δανείων.

Είναι γεγονός λοιπόν ότι το τραπεζικό σύστημα διέρχεται μια περίοδο ζυμώσεων και αλλαγών. Οι αλλαγές αυτές θα οδηγήσουν σε ένα τραπεζικό σύστημα που θα είναι διαφορετικό του σημερινού, τόσο από απόψεως μεγέθους των τραπεζών όσο και της ποιότητας και του εύρους των προσφερομένων προϊόντων και υπηρεσιών. Τελευταία οι τράπεζες στην προσπάθειά τους να αυξήσουν τα μεγέθη τους και να επωφεληθούν από τις υπάρχουσες οικονομίες κλίμακας άρχισαν το χορό των συγχωνεύσεων και των εξαγορών. Αυτή η συγχώνευση έχει οδηγήσει σήμερα σε ένδεκα

τραπεζικούς ομίλους-τράπεζες όπως δείχνει το Παράρτημα 1. Ο χορός φυσικά θα έχει και συνέχεια.

Ο σκοπός αυτής της μελέτης είναι διπλός. Πρώτον, να εξετάσει κατά πόσο έχει επηρεασθεί η κερδοφορία και η αποτελεσματικότητα των ελληνικών εμπορικών τραπεζών κατά την περίοδο 1993-1998⁽²⁾. Δεύτερον, να εξετάσει κατά πόσο η σύνθεση των εξόδων και των εσόδων έχει αλλάξει κατά τη συγκεκριμένη εξαε-

Παράρτημα 1

Τραπεζικοί Όμιλοι-Τράπεζες

- 1. Εθνική Τράπεζα**
 - Εθνική Τράπεζα
 - Κτηματική Τράπεζα
- 2. Όμιλος EFG Eurobank**
 - EFG Eurobank
 - Τράπεζα Εργασίας
 - Τράπεζα Κρήτης
 - Τράπεζα Αθηνών
- 3. Όμιλος Alpha Τραπεζης Πίστεως**
 - Alpha Τράπεζα Πίστεως
 - Ιονική Τράπεζα
- 4. Όμιλος Τραπεζης Πειραιώς**
 - Τράπεζα Πειραιώς
 - Τράπεζα Μακεδονίας-Θράκης
 - Τράπεζα Χίου
 - Πειραιώς Prime Bank
- 5. Εγνατία Τράπεζα**
 - Εγνατία Τράπεζα
 - Τράπεζα Κεντρικής Ελλάδος
- 6. Εμπορική Τράπεζα**
- 7. Τράπεζα Αττικής**
- 8. Γενική Τράπεζα**
- 9. Ευρωπαϊκή Λαϊκή Τράπεζα**
- 10. Aspis Bank**
- 11. Δωρική Τράπεζα**

ΜΕΤΡΗΣΗ ΚΕΡΔΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

τία. Η ανάλυση περιλαμβάνει 17 τράπεζες για τα έτη 1993 και 1994, 19 τράπεζες για τα έτη 1995 και 1996, 16 τράπεζες για το 1997 και 14 τράπεζες για το 1998. Τα στοιχεία προέρχονται από τους ισολογισμούς και τα αποτελέσματα χρήσεως των τραπεζών. Οι τράπεζες του δείγματος παρουσιάζονται στο Παράρτημα 2.

Η κερδοφορία των τραπεζών μετράται μέσω δύο δεικτών, του δείκτη απόδοσης του ενεργητικού (ROA) και του δείκτη απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων (ROE). Ο δείκτης απόδοσης του ενεργητικού είναι ο λόγος των καθαρών κερδών προς το σύνολο του ενεργητικού (ROA = καθαρά κέρδη / σύνολο ενεργητικού). Ο δείκτης αυτός μετρά την ικανότητα της διοίκησης

των τραπεζών να χρησιμοποιεί τους πόρους για την πραγματοποίηση κερδών. Ο δείκτης της απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων είναι ο λόγος των καθαρών κερδών προς τα ίδια κεφάλαια και μετρά την αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων (ROE = καθαρά κέρδη / ίδια κεφάλαια). Ο δείκτης αυτός μπορεί να σπαστεί σε τρεις επιμέρους δείκτες ως εξής:

Ο πρώτος όρος του κλάσματος είναι γνωστός ως δείκτης **περιθωρίου κέρδους** και δείχνει την ικανότητα της διοίκησης να ελέγχει τα έξοδα για ένα δεδομένο ύψος εσόδων. Ο δεύτερος όρος είναι ο δείκτης **εκμετάλλευσης του ενεργητικού** και δείχνει την ικανότητα της διοίκησης να χρησιμοποιεί το ενεργητικό αποτελεσματικά για την πραγματοποίηση εσόδων. Ο τρί-

$$ROE = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη}}{\text{Σύνολο Εσόδων}} \cdot \frac{\text{Σύνολο Εσόδων}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}} \cdot \frac{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}{\text{Σύνολο ιδίων κεφαλαίων}}$$

τος όρος είναι ο **πολλαπλασιαστής ιδίων κεφαλαίων ή ο δείκτης χρηματοοικονομικής μόχλευσης**. Όσο μεγαλύτερος είναι αυτός ο δείκτης τόσο περισσότερα είναι τα ξένα κεφάλαια που χρησιμοποιεί η τράπεζα. Η χρηματοοικονομική μόχλευση επηρεάζει θετικά την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων αλλά συγχρόνως αυξάνει το χρηματοοικονομικό κίνδυνο.

⁽²⁾ Η κερδοφορία των τραπεζών για προηγούμενα έτη μπορεί να βρεθεί στις μελέτες των Βασιλείου (1993) και Μαθιουδάκη (1995). Α. Βασιλείου, Ποιες είναι πιο κερδοφόρες τράπεζες στην Ελλάδα: Οι μικρές, οι μεσαίες ή οι μεγάλες; Δελτίο ΕΕΤ, τεύχος 36, 1992, επίσης τεύχος 37-38, 1993.

Παράρτημα 2 Τράπεζες του δείγματος

1. ΕΘΝΙΚΗ
2. ΕΜΠΟΡΙΚΗ
3. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΣΤΕΩΣ
4. ΙΟΝΙΚΗ
5. ΕΡΓΑΣΙΑΣ
6. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
7. ΓΕΝΙΚΗ
8. ΠΕΙΡΑΙΩΣ
9. ΑΘΗΝΩΝ
10. INTERBANK
11. ΧΙΟΣ
12. EUROBANK
13. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΛΑΪΚΗ
14. ΑΤΤΙΚΗΣ
15. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ
16. ΔΩΡΙΚΗ
17. ΑΓΡΟΤΙΚΗ
18. ΕΓΝΑΤΙΑ
19. ASPIS

Στην τραπεζική βιβλιογραφία (πχ Ankirman, 1999) η συνολική λειτουργική αποτελεσματικότητα (total operating efficiency) των τραπεζών ορίζεται ως ο λόγος των λειτουργικών εξόδων προς τα λειτουργικά έσοδα ή έσοδα εκμετάλλευσης⁽³⁾. Όσο μικρότερος είναι αυτός ο δείκτης τόσο μεγαλύτερη είναι η λειτουργική αποτελεσματικότητα της τράπεζας. Στην παρούσα μελέτη η συνολική λειτουργική αποτελεσματικότητα μετράται με τον παραπάνω λόγο.

Οι Πίνακες 1 και 2 παρουσιάζουν την κερδοφορία των τραπεζών. Δίνουν τον αριθμητικό μέσο, τη διάμεσο τιμή την υψηλότερη και τη χαμηλότερη τιμή του δείγματος. Η διάμεσος τιμή δείχνει ότι οι μισές τράπεζες του δείγματος έχουν απόδοση μεγαλύτερη αυτής της τιμής και οι μισές έχουν απόδοση μικρότερη αυτής της τιμής. Το πλεονέκτημα της διαμέσου τιμής είναι ότι δεν επηρεάζεται από ακραίες τιμές όπως συμβαίνει με τον αριθμητικό μέσο. Η σύγκριση των

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Πινάκων 1 και 2 κάνει φανερό ότι η συμπεριφορά της απόδοσης του ενεργητικού και των ιδίων κεφαλαίων κατά την εξεταζόμενη περίοδο είναι η ίδια. Συγκεκριμένα, και οι δύο δείκτες ακολουθούν πτωτική πορεία από το 1994 μέχρι το 1996 και αυξάνονται για τα έτη 1997 και 1998. Το καλύτερο έτος κερδοφορίας όπως μετράται από τους δύο δείκτες είναι το 1994, ενώ το 1996 εμφανίζεται το χειρότερο.

Οι Πίνακες 3, 4 και 5 παρουσιάζουν τους δείκτες της εκμετάλλευσης του ενεργητικού, του περιθωρίου κέρδους και της χρηματοοικονομικής μόχλευσης, αντίστοιχα. Ο δείκτης εκμετάλλευσης του ενεργητικού ακολουθεί φθίνουσα πορεία από το 1994 (14,35%) μέχρι το 1998 (11,33%). Αυτό σημαίνει ότι κατά μέσο όρο οι διοικήσεις των τραπεζών δεν έχουν γίνει καλύτερες στην εκμετάλλευση του ενεργητικού αλλά χειρότερες.

Πίνακας 1 Απόδοση ιδίων κεφαλαίων				
Ετος	Αριθμητικός Μέσος	Διάμεσος	Υψηλότερη Τιμή	Χαμηλότερη Τιμή
1993	16,48	15,14	61,03	-4,11
1994	19,87	16,80	63,00	0,46
1995	15,16	14,74	45,98	-18,18
1996	9,36	6,24	43,43	-14,49
1997	11,92	9,74	48,71	-17,76
1998	12,41	15,77	48,08	-36,69

Το αποτέλεσμα αυτό είναι ανησυχητικό και θα πρέπει

Πίνακας 2 Απόδοση ενεργητικού				
Ετος	Αριθμητικός Μέσος	Διάμεσος	Υψηλότερη Τιμή	Χαμηλότερη Τιμή
1993	1,25	1,35	3,91	0,33
1994	1,29	1,20	3,71	0,06
1995	1,06	0,98	3,71	-1,18
1996	0,72	0,41	4,03	-0,79
1997	0,96	0,69	3,92	-0,73
1998	1,19	1,13	3,55	-1,17

να απασχολήσει τον κλάδο. Ο δείκτης του περιθωρίου κέρδους ακολουθεί πτωτική πορεία κατά την πρώτη τετραετία αλλά τα δύο τελευταία έτη αυξάνεται και το 1988 φθάνει τη μεγαλύτερη τιμή της εξαιτίας (10,74%). Δεδομένου ότι ο δείκτης αυτός δείχνει την ικανότητα της διοίκησης να ελέγχει (μειώνει) τα έξοδα για ένα δεδομένο ύψος εσόδων, τα δύο τελευταία έτη αποτελούν νότα αισιοδοξίας για το τραπεζικό σύστημα. Ο δείκτης χρηματοοικονομικής μόχλευσης έφθασε την υψηλότερη τιμή (15,77) το έτος 1996, ενώ το 1998 πα-

⁽³⁾ Τα λειτουργικά έξοδα ορίζονται ως η διαφορά μεταξύ συνολικών εξόδων και εξόδων από τόκους. Τα έσοδα εκμετάλλευσης ορίζονται ως το άθροισμα των καθαρών εσόδων από τόκους, εσόδων από τίτλους, καθαρών εσόδων από προμήθειες, εσόδων από χρηματοοικονομικές πράξεις και λοιπών εσόδων εκμετάλλευσης.

Πίνακας 3 Εκμετάλλευση ενεργητικού				
Ετος	Αριθμητικός Μέσος	Διάμεσος	Υψηλότερη Τιμή	Χαμηλότερη Τιμή
1993	14,99	15,38	19,10	9,58
1994	15,35	16,31	19,01	8,63
1995	14,32	14,27	18,52	8,77
1996	13,13	12,73	19,69	7,78
1997	11,57	11,53	14,64	9,01
1998	11,33	11,12	14,50	8,88

Πίνακας 4 Περιθώριο κέρδους				
Ετος	Αριθμητικός Μέσος	Διάμεσος	Υψηλότερη Τιμή	Χαμηλότερη Τιμή
1993	8,79	8,65	25,05	-1,750
1994	8,46	7,69	23,94	0,34
1995	7,48	7,15	25,96	-7,77
1996	5,86	3,38	29,86	-5,24
1997	8,54	5,28	33,53	-6,26
1998	10,74	9,73	33,53	-9,60

Πίνακας 5 Χρηματοοικονομική μόχλευση				
Ετος	Αριθμητικός Μέσος	Διάμεσος	Υψηλότερη Τιμή	Χαμηλότερη Τιμή
1993	15,54	15,62	37,31	4,86
1994	16,25	15,24	32,30	7,69
1995	15,75	15,74	34,38	5,70
1996	17,57	17,46	42,88	6,24
1997	15,77	14,41	25,74	7,92
1998	13,86	11,74	31,17	6,19

ρουσιάζει τη χαμηλότερη τιμή (13,86) της εξαετίας.

Ο Πίνακας 6 παρουσιάζει τη συνολική λειτουργική αποτελεσματικότητα των τραπεζών. Το γενικό συμπέρασμα που βγαίνει εδώ είναι ότι η λειτουργική αποτελεσματικότητα των τραπεζών δεν παρουσιάζει μια σταθερή πορεία. Μειώθηκε το 1994, παρουσίασε μια μικρή άνοδο το 1995 και μειώθηκε αισθητά το 1996. Για τα δύο τελευταία έτη, η λειτουργική αποτελεσματικότητα εμφανίζεται ανοδική και το έτος 1998 παρουσιάζει την καλύτερη αποτελεσματικότητα μετά από το 1993.

Ο Πίνακας 7 παρουσιάζει τις δαπάνες προσωπικού και διοίκησης σαν ποσοστό των εσόδων εκμετάλλευσης. Η επερχόμενη μείωση των εσόδων λόγω (α) της μείωσης των επιτοκίων, (β) της μείωσης του όγκου χορηγήσεων, και (γ) του ενιαίου νομίματος καθιστούν αυτόν το δείκτη σημαντικότερο. Όσο μικρότερος είναι αυτός ο δείκτης τόσο καλύτερα θα αντισταθεί (αντέξει) μια τράπεζα στην επερχόμενη μείωση των εσόδων της. Ο Πίνακας 7 κάνει φανερό δύο πράγματα. Πρώτον, υπάρχουν μεγάλες διαφορές με-

Πίνακας 6 Συνολική λειτουργική αποτελεσματικότητα				
Ετος	Αριθμητικός Μέσος	Διάμεσος	Υψηλότερη Τιμή	Χαμηλότερη Τιμή
1993	78,45	77,87	106,22	54,82
1994	82,37	81,66	155,74	40,66
1995	81,57	82,77	122,34	41,52
1996	86,01	88,99	112,24	41,52
1997	84,14	87,05	126,31	42,61
1998	80,42	76,44	129,79	42,97

ταξύ των τραπεζών στον τομέα αυτόν και κατά συνέπεια η επερχόμενη μείωση των εσόδων θα επηρεάσει την κερδοφορία ορισμένων τραπεζών πολύ περισσότερο έναντι άλλων. Για παράδειγμα, εξετάζοντας το έτος 1998 βλέπουμε ότι για τις μισές τράπεζες του δείγματος ο δείκτης είναι υψηλότερος του 60,06%. Δεύτε-

ρον, δεν υπήρξε σημαντική πρόοδος του δείκτη αυτού για τη συγκεκριμένη εξεταζόμενη περίοδο. Ο δείκτης χειροτέρευσε από το 1993 (63,65%) μέχρι το 1996 (69,43%). Για το 1998 ο δείκτης ήταν 61,29% και αποτελεί πρόοδο όταν συγκρίνεται με το έτος 1996. Φαίνεται και πάλι ότι η αφύπνιση των τραπεζών και σ' αυτόν τον τομέα έγινε την τελευταία διετία και θα πρέπει να συνεχισθεί.

Οι Πίνακες 8 και 9 παρουσιάζουν το ποσοστό των δύο κυριότερων κατηγοριών εξόδων στο σύνολο των εξόδων. Οι δαπάνες προσωπικού και διοίκησης αυξάνονται για την περίοδο 1994-1997 από 22,08% στο 30,50%. Για το έτος 1998 το ποσοστό ανέρχεται στο 25,85%. Τα έξοδα τόκων ακολουθούν ακριβώς την αντίθετη πορεία από αυτή των εξόδων προσωπικού. Συγκεκριμένα, μειώνονται για την περίοδο 1994-1997 από 72,77% στο 60,24% και αυξάνονται το έτος 1998 στο 65,06%.

Πίνακας 7				
Δαπάνες προσωπικού και διοίκησης / Έσοδα εκμετάλλευσης				
Έτος	Αριθμητικός Μέσος	Διάμεσος	Υψηλότερη Τιμή	Χαμηλότερη Τιμή
1993	63,65	63,37	96,91	40,18
1994	68,33	69,34	134,90	30,19
1995	67,40	68,57	94,43	31,51
1996	69,43	74,19	96,37	32,25
1997	66,23	68,67	106,70	30,92
1998	61,29	60,60	111,10	31,02

Οι Πίνακες 10, 11 και 12 παρουσιάζουν τις τρεις κυριότερες κατηγορίες εσόδων ως ποσοστό των συνολικών εσόδων. Τα έσοδα τόκων ακολουθούν πτωτική πορεία για όλη την περίοδο. Από 85,95% το έτος 1993 έπεσαν στο 80,93% το 1998. Τα έσοδα προμηθειών, η δεύτερη μεγαλύτερη κατηγορία εσόδων, αυξάνονται κάθε έτος από το 1993 μέχρι το 1997 από 8,76% σε 11,55%. Για το έτος 1998 το ποσοστό ανέρχεται σε

10,40%. Η γενική τάση αύξησης των εσόδων από προμήθειες αποτελεί θετικό στοιχείο για τον τραπεζικό τομέα σε ένα περιβάλλον που συνεχώς θα προκαλεί μείωση των εσόδων από τους τόκους, κάτι που επιβεβαι-

Πίνακας 8				
Δαπάνες προσωπικού και διοίκησης / Σύνολο εξόδων				
Έτος	Αριθμητικός Μέσος	Διάμεσος	Υψηλότερη Τιμή	Χαμηλότερη Τιμή
1993	22,98	22,32	36,77	13,54
1994	22,08	21,77	32,81	13,54
1995	26,11	27,61	38,47	15,15
1996	27,81	27,92	40,57	18,12
1997	30,50	28,29	45,69	17,78
1998	25,85	25,99	39,81	14,89

Πίνακας 9				
Έξοδα τόκων / Σύνολο εξόδων				
Έτος	Αριθμητικός Μέσος	Διάμεσος	Υψηλότερη Τιμή	Χαμηλότερη Τιμή
1993	70,63	71,78	83,92	37,09
1994	72,77	74,44	83,57	60,92
1995	67,61	64,80	82,89	57,27
1996	64,82	63,14	79,48	52,81
1997	60,24	61,64	76,57	48,58
1998	65,06	62,58	78,55	53,05

ώνεται από τα στοιχεία. Τα έσοδα από χρηματοοικονομικές πράξεις, η τρίτη μεγαλύτερη κατηγορία εσόδων, μειώνονται για την πρώτη τριετία από 4,09% σε 2,97% και αυξάνονται τη δεύτερη τριετία από 3,57% σε 6,42%.

Παρά τις μεγάλες εξαγγελίες τα τελευταία έτη για τα υπέρρογκα κέρδη των τραπεζών, η ανάλυσή μας έδειξε ότι η κερδοφορία των τραπεζών δεν ήταν καλύτερη το 1998 από ό,τι ήταν το 1993 ή το 1994. Είναι γεγονός ότι η κερδοφορία των δύο τελευταίων ετών βρί-

Πίνακας 10				
Εσοδα τόκων / Σύνολο εσόδων				
Ετος	Αριθμητικός Μέσος	Διάμεσος	Υψηλότερη Τιμή	Χαμηλότερη Τιμή
1993	85,95	85,24	94,35	79,54
1994	85,60	84,68	95,80	73,93
1995	85,01	85,76	92,92	76,72
1996	83,49	83,58	92,69	71,30
1997	81,33	80,94	94,13	71,35
1998	80,93	80,03	91,75	66,43

Πίνακας 11				
Εσοδα προμηθειών / Σύνολο εσόδων				
Ετος	Αριθμητικός Μέσος	Διάμεσος	Υψηλότερη Τιμή	Χαμηλότερη Τιμή
1993	8,76	9,06	14,29	1,24
1994	9,54	10,02	14,06	2,05
1995	10,09	9,66	18,35	2,49
1996	10,95	10,91	20,76	2,75
1997	11,55	11,34	24,46	3,72
1998	10,40	10,88	18,13	4,84

Πίνακας 12				
Αποτελέσματα χρηματοοικονομικών πράξεων / Σύνολο εσόδων				
Ετος	Αριθμητικός Μέσος	Διάμεσος	Υψηλότερη Τιμή	Χαμηλότερη Τιμή
1993	4,09	3,76	11,06	0,72
1994	3,42	3,01	16,25	0,27
1995	2,97	2,65	6,71	0,82
1996	3,57	3,38	8,35	0,13
1997	4,79	5,73	9,77	-1,37
1998	6,42	6,58	12,26	1,07

οκεται σε άνοδο όταν συγκρίνεται με το 1996. Το 1996 όμως ήταν ένα χαρακτηριστικό έτος από την άποψη ότι μερικές τράπεζες ειδικά αυτές υπό κρατικό έλεγχο στην προσπάθειά τους να εξυγιάνουν τα χαρτοφυλάκια τους κράτησαν μεγάλα ποσά σε “προβλέψεις” με αποτέλεσμα να δείξουν μειωμένη λογιστική κερδοφορία. Το γεγονός βέβαια ότι τα χαρτοφυλάκια έχουν

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

εξυγιανθεί συνεπάγεται ότι η πραγματική κατάσταση των τραπεζών είναι καλύτερη σήμερα από ό,τι στο παρελθόν και αυτό αποτελεί θετικό στοιχείο για την πορεία του τραπεζικού τομέα. Η κερδοφορία, ειδικά αυτή των ιδίων κεφαλαίων, παρουσιάζει μεγάλες διαφορές μεταξύ των τραπεζών όπως φαίνεται από την υψηλότερη και τη χαμηλότερη τιμή.

Θετικό στοιχείο επίσης αποτελεί η αύξηση του περιθωρίου κέρδους κατά την τελευταία διετία διότι δείχνει καλύτερη ικανότητα των διοικήσεων να ελέγχουν τα έξοδα των τραπεζών για δεδομένα έσοδα. Η αύξηση των εσόδων από προμήθειες είναι επίσης ένα άλλο ενθαρρυντικό στοιχείο και θα πρέπει να προσεχθεί περισσότερο κάτω από τις διαμορφούμενες συνθήκες της τραπεζικής αγοράς. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στο μέλλον οι τράπεζες θα δουν ένα σημαντικό μέρος των πελατών τους να στρέφεται στην κεφαλαιαγορά για άντληση κεφαλαίων. Ο όγκος χορήγησης δανείων θα συρρικνωθεί και μαζί του τα έσοδα τόκων. Είναι σημαντικό συνεπώς οι τράπεζες να αυξήσουν τα έσοδά τους από άλλες πηγές.

Στον τομέα της λειτουργικής αποτελεσματικότητας χρειάζεται περαιτέρω αφύπνιση. Αν και η λειτουργική αποτελεσματικότητα έχει σημειώσει πρόοδο την τελευταία διετία, παραμένει εν τούτοις μικρότερη αυτής του έτους 1993. Οι δαπάνες προσωπικού και διοίκησης σαν ποσοστό των εσόδων εκμετάλλευσης θα πρέπει να μειωθούν.

Κλείνοντας θα ήθελα να τονίσω τις μεγάλες δια-

φορές που υπάρχουν μεταξύ των τραπεζών σχεδόν σε όλους τους δείκτες που εξετάσαμε. Σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, οι διαφορές αυτές θα προσδιορίσουν ποιες τράπεζες θα συνεχίσουν την πορεία τους στον 21ο αιώνα και ποιες θα τη χάσουν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ankirman K. Necmi (1999), "The evidence on efficiency gains: The role of mergers and the benefits to the public", *Journal of Banking and Finance* Vol. 23, No 7, p. 991-1013.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (1993), "Διερεύνηση της κερδοφορίας της ελληνικής τραπεζικής αγοράς", *Δελτίο Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών*, Α' εξαμηνία.

ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗ ΣΤΕΛΛΑ (1995), "Η αποδοτικότητα των ελληνικών τραπεζών τη δεκαετία 85-94", *Εμπορική Τράπεζα*, Οικονομική Επιθεώρηση, Τεύχος 3.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ Χρήστου Γκόρτσου

Με κέντρο βάρους την κοινοτική οδηγία 94/19/ΕΚ για τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων και την ενσωμάτωσή της στην ελληνική έννομη τάξη (Νόμος 2324/1995), η παρούσα μελέτη αποτελεί πολύτιμο εργαλείο ανάλυσης του νέου θεσμού

μόλις κυκλοφόρησε